

зл. ас. МАРИЯ ХАДЖИПЕТРОВА-ЛАЧОВА

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“, БЛАГОЕВГРАД

**ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ НА ФРЕНСКАТА ВЪНШНА ПОЛИТИКА В
СРЕДИЗЕМНОМОРСКИЯ РЕГИОН**

**BASIC TRENDS OF THE FRENCH FOREIGN POLICY IN THE MEDITERRANEAN
REGION**

Chief Assistant Prof. MARIYA HADZHIPETROVA-LACHOVA

SOUTH-WEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI", BLAGOEVGRAD

Abstract: This article, as the title itself shows, reviews the basic trends of the French foreign policy in the Mediterranean region during the presidency of Nicolas Sarkozy. All national and European initiatives that have been undertaken by France aim to preserve its place and role on the international stage as a "power with a world influence".

Key words: foreign policy, international relations, Francophone, Mediterranean region, European initiatives

Стратегическите интереси на Република Франция към арабския свят съществуват от векове. Според френския историк и геополитолог Шарл Сент-Про политиката на Франция по отношение на арабските държави е на повече от 2 200 години¹. Но с избирането на Никола Саркози за президент външно-политическият ѝ курс се измества към Средиземноморието и тази политика се преосмисля.

Средиземноморският регион е пространство, в което се сблъскват геополитическите интереси на велики сили като САЩ, Русия, Европейския съюз, Китай и Турция. Франция, която се включва в категорията на така наречените „сили със световно влияние“, също съсредоточава погледа си към този регион.

От географска гледна точка Франция е държава, разположена близо до арабския свят, който тръгва от Южното Средиземноморие с петте държави от Магреб², Египет, Палестина, Ливан,

Йордания, Израел, Сирия и Турция. Така че за Франция, арабският свят не е отдалечено пространство, а най-близкият Изток. Тази географска близост, която допринася за установяване на търговски отношения и контакти, е причина Франция да е по-чувствителна от другите страни към случващото се в Средиземноморието. Друга, също толкова важна причина, допълваща географската близост, е наличието на многобройни диаспори от граждани на държавите от Средиземноморието, които живеят във Франция от няколко поколения, но изпитват трудности при своето пълноценно адаптиране и в съответствие с традиционните френски ценности.

Още в предизборната си реч, произнесена на 7 февруари 2007 г. в Тулон, сегашният президент Никола Саркози очертава основните направления във външната политика на Франция спрямо Средиземноморския регион. Френският президент призовава средиземноморските държави „да вземат в свои ръце съдбата, която историята и географията им е предопределила. А Франция, която е едновременно европейска и средиземноморска страна, ще

¹ Сент-Про, Шарл, „Арабската политика на Франция“, сп. Обсерватория на геополитиката, бр. 7/2007

² Магреб включва следните държави: Алжир, Тунис, Мароко, Мавритания и Либия.

поеме инициативата заедно с Португалия, Испания, Италия, Гърция и Кипър за създаването на Съюз на средиземноморските държави, както някога е поела инициативата за създаването на Европейския съюз¹. Така Саркози лансира „междучивилизационната“ идея за обединяване на средиземноморските държави и по време на целия си мандат се стреми да я постигне. Инициативата му за създаване на паралелен на ЕС Средиземноморски съюз се осъществява през 2008 г., когато, под френското председателство на Европейския съвет, Евро-средиземноморското партньорство от 1995 г. официално започва да се нарича Барселонски процес: Съюз за Средиземноморието. Главните задачи на Съюза трябва да бъдат изработването на съгласувана имиграционна политика, развитието на икономиката и търговията, прокарването на основополагащите ценности на правовата държава, защитата на околната среда, върховенството на закона и спазването на правата на човека.

По отношение на имиграционната политика през 2008 г., в помощ на съществуващите държавни институции, във Франция, се създава Министерството на имиграцията, интеграцията, националната идентичност и солидарното развитие, което има няколко функции: да управлява миграционните потоци, да спомага интеграцията, да подпомага формирането на френска идентичност и да стимулира развитието в страните на произход.

Един от приоритетите на министерството е борбата с нелегалната имиграция. За тази цел имигрантите, които искат да се установят на територията на Франция, се подбират според капацитета на нуждите на страната, а предоставянето на политическо убежище е припознато като морална отговорност. За да получат карта за постоянно пребиваване за 10 години, тези имигранти

трябва да владеят френски език и да зачитат ценностите на Републиката. От своя страна държавата се задължава да гарантира правото им на достъп до жилище, образование, работа, с което ще се осигури по-добрата им интеграция. Миграционната политика на Франция предвижда също така отпускане на средства на страните от Южното Средиземноморие и на техните жители, за да могат да устроят по-добре живота си в страните си на произход. Що се отнася до въпроса за формирането на френската идентичност, то той се урежда от чл.1 на Конституцията на Франция, който гласи, че „Франция е неразделима, светска, демократична и социална Република. Тя предоставя равенство пред закона на всички граждани без разлика на произход, раса или религия“.

Тук е мястото да се отбележи, че въпреки гарантираните от конституцията права, Франция, която е страната с най-многобройната мюсюлманска общност в Европа², идваща от Южното и Източното Средиземноморие, приема през октомври 2010 г. закон, забраняващ носенето на религиозни символи на обществени места и институции. Това включва носенето на каквото и да е покривало – никаб, хиджаб, бурка или химар, както и на християнски кръстове и еврейски шапки. Въпреки острите реакции сред мюсюлманската общност и многобройните митинги, законът влиза в сила на 11 април 2011 г. При нарушаване на разпоредбите на този закон се предвижда глоба от 150 евро. Позицията на Франция в случая е доказателство за това как при една държава, която държи на културното многообразие, националните интереси и ценности вземат превес.

Средиземноморският регион е един от приоритетите на френската външна политика не само поради географската си близост, но и заради установените

¹ SARKOZY(Nicolas)-**Ensemble**-Paris, XO Editions-2007-p99

² Според американското проучване „Бъдещето на мюсюлманското население“ на института Pew Research Center във Вашингтон.

през годините търговски и икономически връзки. Република Франция сключва редица двустранни и многостранни (в рамките на Европейския съюз) договори със средиземноморските страни. Така например през 2008 г. Франция подписва меморандум за финансово сътрудничество с Алжир, целящ модернизация на финансовия сектор на страната. Друга държава, с която Франция сключва споразумение за икономическо и финансово партньорство, е Тунис. Наред с това се съсредоточава внимание и спрямо Палестина, като се лансира проект за създаване на индустриална зона в границите на Витлеем, който има за цел да допринесе за икономическия подем и засилване на търговските връзки между френските и палестинските предприятия. Френската агенция за развитие установява партньорство с Агенцията за подкрепа на палестинската търговия – Палтрад, чрез програма за укрепване на търговския потенциал на малките семейни фирми, производители, продавачи и износители на зехтин. През 2010 г. френското правителство оказва финансова помощ чрез отпускане на изгодни заеми за палестинските предприятия. С проведената през 2007 г. Международна конференция, известна под името „Париж III“, Франция оказва финансова подкрепа, възлизаща на 500 млн. евро, за облекчаване на външния дълг на Ливан, натрупан във войната с Израел през 2006 г.¹

Инициативите, предприемани от Франция, са насочени към изграждане на едно многопосочно взаимодействие, проявяващо се в различни сфери като икономика, култура, политика, образование и т.н. Особено внимание във външната политика на страната спрямо Южното Средиземноморие заслужава културния фактор – франкофония – особено далновидно развитие на международните междуправителствени органи-

¹ Цитираните двустранни договори се намират на сайта на френското Външно министерство http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/pays-zones-geo_833/.

зации. Раздел XIV от Конституцията на Република Франция разглежда франкофонията и споразуменията за асоцииране. Републиката „участва в развитието на сътрудничеството и солидарността между правителства и народи, за които френският език е общ. Тя може да сключва споразумения с правителства, които желаят да се асоциират към нея с цел развитие на цивилизацията“. Франкофонията, възникнала като идейно течение през 60-те години на XX век, за да бъде запазено френското влияние в бившите колонии, във френскоговорящите страни и региони, днес има и политически характер.

В политически план франкофонията представлява съставна част от външната политика на Франция, целяща да популяризира и разпространи френските ценности, култура и идеология по целия свят. Главният акцент в тази културна експанзия се поставя на изучаването на френски език, като френското правителство финансира гимназии, в които се изучава френски език, и други учебни заведения, културни центрове и организации. В областта на културата и образованието договорите, подписани между Франция и бившите ѝ колонии – Мароко, Тунис и Алжир – са най-многобройни².

Както бе споменато, интересът на Франция към арабския свят съществува от векове. Затова в началото на 2011 г. тя не остава безучастна към събитията, настъпили в арабския свят и в някои от средиземноморските държави. За изключително кратък период в тези държави започва радикална промяна на политическото устройство. Във връзка с това на 16 април 2011 г. френският министър на външните работи Ален Жюпе в заключителната си реч на научно събрание, посветено на „Арабската пролет“ и организирано от Арабския институт в Париж, определя новите насоки в арабската политика на Франция¹. Усилията на френското

² Ibid

правителство ще се съсредоточат върху гарантиране на успеха на демократичния преход в тези държави чрез спазване на основните човешки права; разширяване на диалога не само с участниците в арабските революции и членовете на гражданското общество, но и с различните ислямистки течения, при условие, че спазват принципите на демокрацията; разрешаване на съществуващите в региона конфликти². За да подпомогне демократичните промени в тези държави, Франция е готова да сподели своя опит в конституционното право, политическата система, свободата на словото.

Не може да се отрече, че Франция наистина разполага с изключителни дипломатически средства, за да постигне

целите си и не само като спазва своите национални интереси, а и като предприема инициативи в рамките на Европейския съюз. Чрез тях тя запазва мястото и ролята си на международната сцена, оказва интелектуално, политическо, икономическо и културно влияние в света. Тези предимства в съвременния свят не са без значение. Разбира се, тя не е суперсила, но не и сила от средна величина. По-скоро спада към една категория страни, които поради политико-икономическото си положение, икономическата си мощ, културното си излъчване или езика си са в състояние да упражняват не могъществото си в класическия смисъл на думата, а по-скоро глобално, световно влияние.

Литература:

1. Александров, Е., „Речник по международни отношения”, Тракия-М, С., 2001 г.
2. Тремо, Марсел, „Външната политика на Франция в новия световен и европейски контекст”, сп. Международни отношения, бр. 2/1999 г.
3. Constitution de la république française: <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp>
4. Костел, Е., Съвременната геополитика, Кама, 1999 г.

¹ Речта на френския външен министър може да се намери на адрес: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/ministere_817

² Става дума за израело-палестинския конфликт и правителствената криза в Ливан.